

Hyrynsalmen kunnanhallituksen talousarvion 2025 täytäntöönpano-ohjeet

1. Talousarvion tausta ja sitovuus

Hyrynsalmen kunnanvaltuusto on joulukuussa 2024 hyväksynyt talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman vuosille 2026–2027. Talousarvio on sitova Hyrynsalmen kunnan taloutta ja toimintaa ohjaava ohje. Sitovuus tarkoittaa, että varoja ei saa käyttää muihin kuin talousarviossa osoitettuihin tarkoituksiin, eikä enempää kuin talousarviossa on osoitettu. Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarviovuosi 2025 on toimielimiä sitova, suunnitelmavuosien osalta ohjeellinen.

Talousarvioon sisältyvien sitovien määrärahojen ja tavoitteiden muutokset on esitettävä kunnanhallitukselle ja -valtuustolle talousarviovuoden aikana. Talousarviomuutoksen yhteydessä on esitettävä selvitys muutoksen erilaiset vaikutukset palvelutuotantoon, toimintatavoitteisiin ja asiakkaisiin. Sitovuustason sisällä määrärahojen käyttö voi poiketa tilitasoisesta käyttösuunnitelmasta, paitsi palkkauksen ja niiden sivukulujen osalta. Näiden käyttämistä muuhun tarkoitukseen ei saa tehdä ilman kunnanhallituksen lupaa.

Talousarvion toimintakatteen sitovuudesta vastaavat tilivelvolliset, mikä tarkoittaa vastuuta noudattaa talousarviota sekä käyttösuunnitelman laatimisessa että sen toteutumisen seurannassa. Vastuu näiden ohjeiden noudattamisesta ja niihin liittyvien toimenpiteiden toteutuksesta on palvelualueiden esihenkilöillä ja osastopäälliköillä sekä kunnanjohtajalla.

Talousarvion täytäntöönpanoa suunniteltaessa toimielinten ja osakeyhtiöiden vastaavien viranhaltijoiden tulee valvoa kunkin palveluketjun osalta määrärahojen käyttöä talousarvion mukaisiin käyttökohteisiin, korkeintaan talousarviossa osoitetun suuruisina.

Talousarvion toteutuksessa on otettava erityisesti huomioon talousarvion sisältämät Hyrynsalmen kunnan talouden tasapainottamisen ja talouden hallinnan tavoitteet (TA-2025, luku 2.4).

2. Käyttösuunnitelman vahvistaminen

Kunnan hallintosäännön 59 §:n mukaan kunnanhallitus, lautakunnat ja konserniyhtiöiden hallitukset hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelman. Käyttösuunnitelma on valtuuston hyväksymää talousarviota yksityiskohtaisempi toiminnallinen ja taloudellinen selvitys tehtävistä ja määrärahojen allokoinnista aina kustannuspaikkatasolle saakka.

Toimielimet ja vastuualueet päättävät määrärahojen tarkemmasta käytöstä omissa käyttösuunnitelmissaan, jotka tuodaan kunnanhallitukselle tiedoksi heti alkuvuodesta 2025.

3. Talousarvion toteutumisen seuranta ja talousarviomuutokset

Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä, konserniyhtiöitä sekä henkilöstöä ja ovat samalla näiden valvonnan välineitä. Hallintosäännön 60 §:n mukaan toimielimet ja konserniyhtiöt seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti vähintään neljännesvuosittain ja raportoivat siitä hallitukselle. Valtuustolle talousarvion toteutumisesta raportoidaan puolivuosittein.

Talousarviossa pysymiseksi toimielinten, konserniyhtiöiden ja vastuullisten viranhaltijoiden on seurattava talousarvion sekä valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista kuukausittain. Seuranta tehdään kustannuspaikkatasolla ja raportoidaan toimialatasolla, palvelualueittain.

Mikäli toiminnassa tapahtuu sellaisia merkittäviä muutoksia, etteivät talousarviomäärärahat palvelualueella tule riittämään tai ne ovat reilusti ylimitoitettuja, on asianomaisen toimielimen tehtävä esitys kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle talousarviomuutokseksi. Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä kunnanvaltuustolle talousarviovuoden aikana.

Maksujen viivästymiseen ja maksurästeihin puututaan mahdollisimman nopeasti ja asiakkaille laaditaan tarvittaessa maksusuunnitelma, jonka laatii pääsääntöisesti se taho, joka on vastannut sopimuksen laadinnasta. Tarvittaessa maksurästit viedään perintään. Maksurästeistä ja suunnitelluista toimenpiteistä rästien hoitamiseksi tiedotetaan kunnanhallitusta mahdollisimman ajantasaisesti, vähintään neljännesvuosittain.

4. Henkilöstö

Henkilöstösuunnittelu perustuu palvelutuotantoon ja sen tarpeisiin. Hyrynsalmen kunnan talous, toiminta ja henkilöstö mitoitetaan siten, että ne ovat tasapainossa. Henkilöstöltä edellytetään sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Tuloksellisuutta ja tuottavuutta parannetaan panostamalla työhyvinvointiin ja osaamisen vahvistamiseen sekä uusien tietoteknisten työkalujen käyttöönottoon; erityisteemana on nettisivujen parantaminen.

Henkilöstösuunnittelussa otetaan huomioon eläköitymisen määrä, rekrytointitarpeet ja tehtävien uudelleen järjestelyt, erityisesti siinä vaiheessa, kun organisaation rakennetta muutetaan. Työntekijän jäädessä eläkkeelle tai lähtiessä kunnan palveluksesta, on selvitettävä, voidaanko työtehtävät organisoida uudella tavalla. Suunnitelmakaudella kartoitetaan tehtävät, joita voidaan tehdä yhteistyössä muiden kuntien kanssa, ja tehtävänkuvia tarkennetaan myös koko konsernin tasolla. Yksityiskohtaisemmin asiat ratkaistaan hallintosäännössä, joka päivitetään ennen kunnallisvaaleja.

Henkilöstömenoissa mahdollisesti syntyviä säästöjä ei ilman kunnanhallituksen tai kunnanjohtajan lupaa saa käyttää muiden menojen katteeksi. Toimivalta palvelussuhteeseen ottamisessa on määritelty hallintosäännössä.

Palkkauksesta päätettäessä tulee kuulla KT-yhteyshenkilöä (hallintopäällikköä), noudattaa kunta-alan sopimuksia, kunnassa käytössä olevaa palkkaustasoa ja tehtäväkohtaisen palkan määrittelyä (tarvittaessa hankitaan kunnanhallituksen ohjeistus). Ylitöiden tekemiseen tulee olla työ- ja virkaehtosopimuksen mukainen esimiehen lupa ja kirjallinen määräys. Lomat tulee pitää pääsääntöisesti KVTES:n mukaisesti ja kuluvan lomakauden aikana. Lisä- ja ylityöt sekä työaikakorvaukset annetaan pääsääntöisesti vastaavana vapaa-aikana, ellei vapaana antaminen kohtuuttomasti vaikeuta vastualueen toimintaa tai lisää muita kustannuksia.

Työssä jaksamiseen ja esimiestyöhön kiinnitetään edelleen vuonna 2025 huomiota; keskeisenä välineenä jatketaan työnohjausta. Kehityskeskustelut aloitetaan heti alkuvuodesta

2025 kaikkien työntekijöiden osalta; kehityskeskustelujen tuottamaa tietoa hyödynnetään myös työyhteisön ja työhyvinvoinnin sekä koulutuksen kehittämisessä.

KVTES:n palkkausjärjestelmä muuttuu tasopalkkamalliksi, jossa osaamisen ja vastuun mukaan määritetyt tasot korvaavat tehtävien vaativuuden arvioinnin. Tasopalkkamalli otetaan käyttöön määräysten mukaisesti 30.9.2025 mennessä. Paikallisena palkkaustyöryhmänä toimii aiempi TVA-työryhmä. Palkkojen mahdollinen harmonisointitarve selvitetään ja toteutetaan kohtuullisessa ajassa. Samassa yhteydessä tarkastetaan TS- ja TTES-sopimusaloilla edelleen käytettävän tehtävien vaativuuden arvioinnin ajantasaisuus. Myös henkilökohtaisen lisän käyttöön ottaminen toteutetaan kaikilla sopimusaloilla, pois lukien OVTES opettajat.

Kunnanhallitus on hyväksynyt erilaisia ohjeita, joita on noudatettava. Mahdolliset poikkeukset on perusteltava ja niihin on haettava esihenkilön lupa. Kaikki ohjeet on koottu henkilöstöohjelman liitteiksi.

5. Palvelutuotanto

Keskeisinä keinoina organisaation toiminnan tehostamisessa ovat sähköisten palvelujen lisääminen, sisäisen ja ulkoisen viestinnän tehostaminen ja palveluverkon kustannusten ja laadullisten tekijöiden tarkasteleminen kokonaisuutena. Konsernin tukipalvelut, henkilöstöresurssit, tilat ja kalusto hyödynnetään silloin, kun se on taloudellisesti kannattavaa ja toiminnallisesti järkevää.

Yhdessä Kainuun kuntien kanssa toteutettavat hankkeet tehostavat erityisesti tietohallinnon toimivuutta, tietojen hallintaa ja digitaalisten palveluiden saatavuutta. Tehtävien uudelleenjärjestelyjen osana on tarkasteltava muiden Kainuun kuntien kanssa jaettavien resurssien ja ostopalveluiden mahdollisuus.

Merkittävin uudistus- ja kouluttautumistarve on kohdistunut henkilöstö- ja talouspalveluiden järjestämiseen, joka on otettu käyttöön vuoden 2023 alussa, ja toiminta alkaa vihdoin vakiintua. Myös ateria- ja puhtaanapitopalveluihin on tullut muutoksia. Suurin uusi ja konkreettinen muutos on tapahtunut vuoden 2025 alusta TE-palveluissa, jossa palvelut ovat siirtyneet kokonaisuudessaan kuntien vastuulle. Myös kuntien rahoitusvastuu työttömyysetuuksista on laajentunut. Työllisyyspalvelujen tuloksekas ja kustannustehokas tuottaminen edellyttää aiempaa tiiviimpää yhteistyötä palveluiden tuottajien kanssa, sekä kunnalta uudenlaista näkökulmaa työllistämiseen. TE-palvelujen ohella myös kotoutumispalvelut tuotetaan vuoden 2025 alusta alkaen kuntien omana palveluna. Sekä henkilöasiakkaiden työllisyyspalvelut että kotoutumispalvelut hankitaan ostopalvelusopimuksella, eikä niissä työskentele kunnan omaa henkilöstöä.

Tarpeetonta ja vajaakäytössä olevaa omaisuutta realisoidaan systemaattisesti vuosittain tarkennettavan ohjelman mukaan (ks. TA 2025 luku 2.4). Myös vuokrasopimusten taso tarkastetaan solmittaessa uusia vuokrasopimuksia ja vuokralla olevien kiinteistöjen korjauksista aiheutuneet kustannukset huomioidaan määriteltäessä vuokratasoa.

6. Hankinnat ja investoinnit sekä kehittämishankkeet

Lähtökohtana hankinnan toteuttamiselle on, että tavaran tai palvelun tarve on välttämätön ja että talousarviossa on hankinnalle osoitettu määräraha. Hankinnoissa on noudatettava julkisten hankintojen kilpailutuksesta annettuja säädöksiä ja kunnan omaa hallintosääntöä sekä muita mahdollisia hankintaohjeita.

Talousarvioon listattujen hankkeiden ja investointien toteutussuunnitelmat (mikäli niitä ei ole talousarvion tai käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä esitetty), aikatauluineen ja vaikutusarviointineen, tuodaan tiedoksi kunnanhallitukselle ennen investoinnin / hankkeiden varsinaista toteutusta.

Kunnan maksuvalmiudesta huolehtiminen edellyttää, että talousarvion hankinnat ja kehittämis- sekä investointihankkeiden seuranta on reaaliaikaista ja maksatukset sekä laskutukset tehdään ajallaan.

7. Kuntastrategian päivittäminen ja toteuttaminen

Uusi kuntalaki (410/2015) toi kuntastrategian osaksi jokaisen kunnan toiminnan ohjausta ja suunnittelua. Kuntastrategia on kunnanvaltuuston pitkän tähtäimen linjaus kunnan kehittämiseksi. Kuntastrategian kautta valtuusto ohjaa kunnan kehittämistä ja strategisia valintoja ja määrittelee osaltaan myös keinoja, joilla kuntaa kehitetään. Talousarviossa (luku 1.3) on esitetty Hyrynsalmen kunnan strategian keskeiset kohdat, jotka ohjaavat talousarvion 2025 toteutusta, aina palvelualueetasolle saakka.

Kuntastrategia päivitetään vuoden 2025 aikana siten, että uusi kunnanvaltuusto voi hyväksyä sen syksyllä 2025 (nykyversio on osana talousarviota 2025, luku 1.3). Strategian pohjalta ja sen tueksi laaditaan samassa yhteydessä myös konkreettiset, uudistuvat teemapohjaiset toimialoittaiset kehittämisohjelmat, joilla tehostetaan strategian painopisteiden viemistä osaksi tulevien talousarvioiden sisältöä (investoinnit mukaan lukien), seurantaa ja johtamista.